

Stockholm den 17 augusti 2023

R-2023/0733

Till Socialdepartementet

S2023/01369

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 13 april 2023 beretts tillfälle att yttra sig över departementspromemorian En registerlag för Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Ds 2023:10).

Sammanfattning

Advokatsamfundet är av uppfattningen att författningsförslaget överlag är genomtänkt och balanserat. Advokatsamfundet ser däremot risker med att vissa skyddsmekanismer, som avser att minimera integritetsriskerna, potentiellt inte får de genomslag i praktiken som avses. Advokatsamfundet delar uppfattningen att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har en viktig samhällsuppgift, men är av uppfattningen att vissa skyddsmekanismer bör bli föremål för ytterligare utredning för att ligga i proportion till de integritetsrisker som författningsförslaget medför. Utöver nedan kommentarer har Advokatsamfundet ingen erinran mot promemorians förslag.

Synpunkter

Behovet av en särskild registerlag

Av utredningen i departementspromemorian framgår att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys nuvarande behandling av personuppgifter främst sker utifrån EU:s dataskyddsförordning 2016/679 och dataskyddslagen (2018:218). I de fall dataskyddsregleringen inte tillåter viss behandling av personuppgifter, har

myndigheten tagit hjälp av externa forskare som utför forskning inom aktuellt område. Myndigheten kan även begära ut oidentifierade uppgifter från bl.a. Socialstyrelsen och Statistiska centralbyrån. Advokatsamfundet delar uppfattningen att myndighetens uppdrag utgör en viktig samhällsuppgift då arbetet i förlängningen ska bidra till att effektivisera och förbättra vården och omsorgen. Dessutom kan författningsförslaget enligt Advokatsamfundets uppfattning leda till att myndighetens fullgörande av uppdraget i enlighet med instruktionen effektiviseras och förbättras.

Begränsningar av rätten att göra invändningar

Författningsförslaget innehåller enligt 4 § begränsningar av rätten att göra invändningar för den registrerade. Utredningen visar på att invändningar beträffande uppgifter som myndigheten inte direkt kan hänföra till den registrerade, skulle innebära att myndigheten skulle behöva hantera identifierad information enbart i syfte att identifiera den registrerade och hantera en invändning, vilket myndigheten enligt artikel 11.1 i EU:s dataskyddsförordning inte ska behöva göra. Det är vidare enligt promemorian i princip omöjligt för myndigheten att informera den enskilde om behandlingen när den inte har direkt hänförliga personuppgifter. Utredningen har således i promemorian landat i att en rätt att göra invändningar inte skulle få någon praktisk effekt när myndigheten behandlar uppgifter som inte direkt går att hänföra till den registrerade. Advokatsamfundet ställer sig bakom denna bedömning och finner det lämpligt att begränsa rätten att göra invändningar.

Regleringen innehåller ett undantag, som innebär att en begränsning inte bör göras i de fall personuppgifter samlas in direkt från den enskilde. En enskild som väljer att lämna sina uppgifter till myndigheten bör så långt som möjligt ges inflytande över personuppgifterna. Att ge den enskilde rätt att göra invändningar står vidare i linje med artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning. Personuppgifter som samlas in direkt från den enskilde behandlas i regel i större utsträckning, vilket blir mer integritetskänsligt och kräver därför generellt ett starkare skydd. Advokatsamfundet har ingen erinran mot utformningen och argumentationen avseende förslaget att inte begränsa rätten att göra invändningar när personuppgifter samlas in direkt från den enskilde.

Ändamål för behandling av personuppgifter

Av författningsförslagets 6 § framgår det fyra stycken primära ändamål för behandling av personuppgifter. Advokatsamfundet är av uppfattningen att dessa är förhållandevis

vidsträckta och att detta i praktiken potentiellt kan leda till en överreglering på området. Eftersom ändamålen inte närmare konkretiseras, finns det en risk att detta ger upphov till ett större undantag från enskildas rätt till skydd mot intrång i den personliga integriteten än vad som kan anses proportionerligt. Det framgår av utredningen att det inte är möjligt att lagen ska innehålla mer konkreta ändamål på grund av myndighetens breda uppdrag. På grund av de integritetsrisker som följer av detta författningsförslag, är Advokatsamfundet av uppfattningen att de yttre ramarna för lagförslagets tillämpningsområde likväl bör bli mer konkretiserade.

Begränsning av möjligheterna att identifiera den registrerade

Av författningsförslaget 14 § framgår det att myndigheten ska förvara personuppgifter, som direkt kan hänföras till den registrerade, separat från övriga personuppgifter. Det framgår även att personuppgifter som inte direkt kan hänföras till den registrerade ska få vara försedda med en beteckning som kan hänföras till ett personnummer. Av utredningen framgår det att denna bestämmelse fungerar som en skyddsåtgärd.

Advokatsamfundet är kritiskt till att myndigheten har ett konkret behov av att direkt hänförliga personuppgifter, såsom namn och personnummer, över huvud taget bör behandlas av myndigheten för att fullgöra dess uppdrag. Av utredningen framgår det att myndigheten har detta behov för att möjliggöra vissa samkörningar av uppgifter som kommer från olika källor. Det framgår dessutom att det inte anses möjligt att förbjuda myndigheten att hantera direkt hänförliga personuppgifter för att de ska kunna utföra sitt uppdrag (promemorian s. 111). För att granska vården och omsorgen baserat på exempelvis sexuell läggning, religion eller etniskt ursprung ser Advokatsamfundet inte att det skulle finnas något uppenbart behov av att över huvud taget behandla direkt hänförliga personuppgifter såsom namn och personnummer. I denna del ser Advokatsamfundet ett behov av att ytterligare överväganden görs inom ramen för den fortsatta lagstiftningsprocessen.

Av författningsförslaget framgår det dessutom att en separation av direkt hänförliga personuppgifter inte behöver ske om det skulle medföra en oproportionerlig ansträngning. Eftersom myndigheten för tillfället har ca 50 medarbetare, ser Advokatsamfundet risker med att myndigheten vid exempelvis tillfällena av begränsade resurser inte behöver separera direkt hänförliga personuppgifter, såsom namn och personnummer, om det skulle medföra oproportionerliga ansträngningar. Av författningskommentaren framgår det att oproportionerlig ansträngning kan bestå i att

ansträngningen är “mycket omfattande”. Advokatsamfundet anser dels att myndighetens behov av att hantera direkt hänförliga personuppgifter överlag bör utredas vidare, dels att den praktiska funktionen av 14 § som en skyddsåtgärd kan ifrågasättas.

Gallring och längsta tid som personuppgifter får behandlas

Det framgår av utredningen att det inte bör införas en bestämmelse om gallring eller längsta tid för behandling av personuppgifter i lagen. Advokatsamfundet ser potential i att trots detta ha en bestämmelse avseende en konkret tidsgräns. Avsaknaden av en sådan uttrycklig bestämmelse motiveras av att det är svårt att på förhand i lag bestämma hur länge det kan vara relevant att behandla uppgifter som har samlats in i myndighetens verksamhet och att EU:s dataskyddsförordning samt arkivlagen ska tillämpas. Regler om gallring anses motiverat av bland annat integritetskäl och på grund av de integritetsrisker som föreligger till följd av detta lagförslag. Advokatsamfundet anser därför att en konkret tidsgräns är ett alternativ som bör bli föremål för ytterligare överväganden. Alternativt hade det kunnat införas en bestämmelse som anger att gallring av personuppgifter ska ske senast sex månader efter det att projektet är slutfört eller att personuppgifter får bevaras för arkivändamål av allmänt intresse under en längre tid. Om det inte anses motiverat att ha en sådan bestämmelse, anser Advokatsamfundet att det med fördel bör uttryckas i lagen att EU:s dataskyddsförordning och arkivlagen tillämpas i denna del.

Samlad integritets- och proportionalitetsanalys

Advokatsamfundet delar utredningens uppfattning om att myndighetens uppdrag är en viktig samhällsuppgift som i längden kan bidra till att förbättra och effektivisera hälso- och sjukvården, tandvården och omsorgen. Det finns däremot en del integritetsrisker kopplat till lagförslaget. För att det ska vara motiverat att införa möjligheter till behandling av personuppgifter på det sätt som föreslås, måste behoven av behandlingen väga tyngre än den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten. Genom att det införs skyddsåtgärder som begränsar den tillåtna behandlingen kan behovet av behandling balanseras mot intresset av integritetsskydd (promemorian s. 104). Exempel på en integritetsrisk är att personuppgifter som normalt uppfattas som relativt harmlösa eller är av mindre känslig karaktär, tillsammans kan skapa en integritetskänslig sammanställning av en person. I

promemorian motiveras införandet av denna lag med hänvisning till ett flertal skyddsbestämmelser. Enligt promemorian anses att ändamålsbestämmelsen, sök begränsningarna, bestämmelserna om medgivande och återkallelse, separationstvånget samt OSL och OSF minskar integritetsriskerna. Advokatsamfundet är av uppfattningen att denna lag i praktiken kan komma att fungera som en överreglering, eftersom en betydande mängd personuppgifter kan behandlas av myndigheten på bekostnad av enskildas personliga integritet. Advokatsamfundet är därför inte övertygat om att införandet av denna lag ligger i proportion till de medförda riskerna.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander